

**NAKÎBÜ'L-EŞRÂF KAYITLARINA GÖRE
ÇORUM SANCAĞINDA
SEYYİTLER**

Hacı Haldun ŞAHİN

“Okumak mutluluktur.”

Çorum - 2026

Birinci Baskı

Şubat 2026

Bu kitabın bütün hakları Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu gereğince yazarına aittir. İzinsiz çoğaltılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. Ancak sanatsal amaçlı etkinliklerle tanıtım amaçlı kullanımlarda yazar, yapıt adı belirtilerek alıntı yapılabilir.

Baskı Cilt

Salmat Basım Yayım Ambalaj San. ve Tic. Ltd. Şti.
Büyük Sanayi 1. Cadde 95/1 İskitler/Altındağ/ANKARA
Tel: (+90-312) 341 10 20 www.salmat.com.tr
Sertifika No: 47771

Grafik Tasarım

Bir Medya Grafik Tasarım Ltd. Şti.
Yeniyol Mh. Gazi 12. Sk. No:12/B Merkez / Çorum
www.birmedya.net

ISBN: 978-625-98945-9-1

Yayına Hazırlayan

Çorum Belediyesi Kent Arşivi

İsteme Adresi

Çorum Belediyesi Kent Arşivi
Kunduzhan Mah. Farabi Cad. No:22 Çorum Belediyesi B Blok
Zemin Kat No:20 ÇORUM
Tel: 0364 319 1759

***Bu Eser Çorum Belediyesi'nin Kültür Yayınıdır.
PARA İLE SATILMAZ***

TAKDİM

Tarih, sadece olayların değil, değerlerin, o değeri taşıyan insanların da kaydını tutar. Osmanlı Devleti'nin köklü kurumlarından biri olan Nakibü'l-Eşrâfîlik, bu değerler sisteminin en seçkin halkalarından biri olmuştur. Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed'in (s.a.v.) soyundan gelen seyyid ve şerifleri tespit etmek, korumak ve onların hukukunu gözetmek üzere kurulan bu müessese, Osmanlı'nın sadece bir idare değil, aynı zamanda bir medeniyet devleti olduğunu da gösterir.

Yıldırım Bayezid Han döneminden itibaren sistematik bir şekilde teşkilatlanan bu kurum, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin efendilerimizin soyundan gelen seyyid ve şeriflerin neseplerini korumak, haklarını muhafaza etmek, sahte iddiaları önlemek ve onlara tanınan imtiyazları düzenlemekle görevlendirilmiştir. Nakibü'l-eşrâf, yalnızca bir idari makam değil, aynı zamanda Ehl-i Beyt sevgisinin devlet nezdindeki kurumsal ifadesidir. Nakibü'l-Eşrâf defterleri, bu müesseselerin en değerli mirasları arasındadır.

Bu defterler, Osmanlı coğrafyasının dört bir yanındaki sâdât-ı kirâmın isimlerini, silsilelerini, doğum ve vefat kayıtlarını titizlikle muhafaza etmiş; böylece hem soy kütüğünün sürekliliğini sağlamış hem de sosyal tarihimize ışık tutan nadir kaynaklar haline gelmiştir. Osmanlı toplumunda Ehl-i Beyt mensuplarının ne denli itibarlı bir konumda olduğunu belgelemektedir. Bu kıymetli defterlerde yer alan bilgiler; seyyid ve şeriflerimizin izini, yaşadıkları yerleri, toplumsal konumlarını ve kültürel etkilerini ortaya koymaktadır.

Çorum Sancağı da seyitler ve şerifler açısından müstesna bir yere sahiptir. Tarih boyunca ilmî, ahlâkî ve tasavvufî birikimiyle, zühhtleriyle öne çıkan seyyid ve şerif aileleri, bu şehrin bir İslam Beldesi olmasında önemli rol almışlardır. Bir anlamda milli değerlerimizin, maneviyatımızın ve irfani geleneğimizin taşıyıcısı olmuşlardır. Çorum Sancağı, Anadolu'nun kalbinde yer alan kadim bir beldedir ve burada yaşayan seyyid ve şerifler, bölgenin manevi dokusunu şekillendirmiş, ilim, irfan ve toplumsal huzura katkı sağlamışlardır.

Belediyemiz tarafından yayımlanan ve Osmanlı arşiv kaynaklarına dayanan “Nakibü'l-Eşrâf Kayıtlarına Göre Çorum Sancağındaki Seyitler” adlı bu eser, hem tarih araştırmacılarına hem de bu kadim geleneğin izini sürmek isteyen herkes için bir başvuru kaynağı olacaktır. Eserin müellifi Hacı Haldun Şahin'e böyle kıymetli bir eseri belediyemiz kültür yayınları vesilesiyle literatüre kazandırdığı için teşekkür ediyorum. Kültürel belediyecilik anlayışıyla; tarihî kimliği, ilmî zenginliği ve manevî derinliği günümüze taşıyan bu çalışmayı kamuoyunun ilgisine sunmaktan memnuniyet duyuyoruz. Şehrimizin kültür hayatına katkı sunan herkese şükranlarımı sunuyorum.

Dr. Halil İbrahim AŞGIN
Çorum Belediye Başkanı

İÇİNDEKİLER

TAKDİM	III
SUNUŞ	XI
ÖNSÖZ	XIII
Seyyidlik Müessesesi	XVI
Nakibü'l-Eşrâf Defterlerinde Çorum ve Bağlı Kazalar ile Köylerindeki Seyyitler	XIX
SÂDÂT-I LİVÂ-İ ÇORUM	1
Mahalle-i Çakır	1
Mahalle-i Nurullah	1
Mahalle-i Karamançavuş	1
Mahalle-i Azabahmed	2
Mahalle-i Medrese	2
Mahalle-i Câmi-i Kebir	3
Mahalle-i Karakeçili	3
Mahalle-i Şeyheyüb	4
Mahalle-i Zincirli	4
SÂDÂT-I KASABA-İ ÇORUM	5
Karye-i Zaviye-i Seydim	5

Karye-i Paşa.....	7
Karye-i Ilıca	7
Karye-i Sarubey.....	7
SÂDÂT-I KAZÂ-İ OSMANCIK	8
Mahalle-i Câmi-i Kebir.....	8
Mahalle-i Çatma	8
Mahalle-i Türbe.....	9
KAZÂ-İ KARAHİSARDEMİRLÜ.....	10
Karye-i Söylemez.....	10
LİVÂ-İ ÇORUM	11
Mahalle-i Ümidhalife	11
Mahalle-i Hacıkemal	11
Mahalle-i Pazar	11
Mahalle-i Karamançavuş	12
KAZÂ-İ ÇORUM'DA ALAMETLERİ REF OLUNANLAR....	13
Karye-i İlmin	13
Karye-i Gediz.....	13
KAZÂ-İ MECİDÖZÜ'NDE SİYÂDETLERİ MEN OLUNANLAR.....	14
Karye-i Dibek.....	14
Karye-i Dola.....	14

SÂDÂT-I LİVÂ-İ ÇORUM	17
Mahalle-i Çakır	17
Mahalle-i Nurullah	17
Mahalle-i Karamançavuş	17
Mahalle-i Azabahmed	18
Mahalle-i Medrese.....	18
Mahalle-i Câmi-i Kebir.....	19
Mahalle-i Karakeçili	19
Mahalle-i Şeyheyüb	20
Mahalle-i Zincirli.....	20
SÂDÂT-I KAZÂ-İ ÇORUM	21
Karye-i Zâviye-i Seydim	21
Karye-i Paşa.....	22
Karye-i Ilıca	23
Karye-i Sarubey	23
KAZÂ-İ OSMANCIK.....	24
Mahalle-i Câmi-i Kebir.....	24
Mahalle-i Çatma	24
Mahalle-i Türbe.....	25
KAZÂ-İ KARAHİSÂRLI DEMİRLÜ.....	26
Karye-i Söylemez.....	26

KAZÂ-İ ZÜNNUNABÂD	27
Karye-i Bayındır	27
MİN KAZÂ-İ ÇORUM	28
Karye-i Zaviye-i Seydim	28
KASABA-İ ÇORUM'DA SİYÂDETTE MEN OLUNUP VE FİRAR EDENLER	29
Mahalle-i Ümidhalife	29
Mahalle-i Hacıkemal	29
Mahalle-i Pazar	29
Mahalle-i Figanlı	30
Mahalle-i Kethüda.....	30
Mahalle-i Karamançavuş	30
KAZÂ-İ ÇORUM'DA SİYÂDETTE MEN OLUNUP VE FİRAR EDENLERDİR	31
Karye-i İlmin	31
Karye-i Maza	31
Karye-i Gediz	31
Karye-i Çay	31
KAZÂ-İ MECİDÖZÜ'NDE SİYÂDETTE MEN' OLUNANLAR	32
Karye-i Dibek.....	32
Karye-i Dola.....	32

SÂDÂT-I KAZÂ-İ ZÜNNUNABÂD	33
Karye-i Bayındır	33
ALEMDÂR-I HAZRET-İ NEBEVÎ SUHEYB İBN-İ	
SİNAN-I RÛMÎ'NİN HAYATI	34
ÇORUM KASABASINDA MEDFÛN ALEMDÂR-I	
HAZRET-İ NEBEVÎ SUHEYB İBN-İ SİNAN-I RÛMÎ	
TÜRBESİ İLE CÂMÎ-İ KEBİR'İN RESİM VE	
PLANLARI	37
ÇORUM KASABASI HARİTASI İLE SUHEYB İBN-İ	
SİNAN-I RÛMÎ TÜRBESİ PLAN VE RESİMLER	43
FAYDALANILAN KAYNAKLAR	47
EKLER	49

SUNUŞ

“Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla”

Her şeyi yoktan var eden, terbiye ederek rızıklandıran Allah’a sonsuz hamd eder, O’nun resûlü ve insanlığın peygamberi Hz. Muhammed’e salât ü selâm ederim.

Bu çalışma, İstanbul Müftülüğü’nde bulunan ve Osmanlı Arşivi’ne devredilen, 94 ve 95 numaralı ve hicri 1085 (m.1674) tarihli Meşihat Defterleri’nde Çorum’da meskûn olan sâdât-ı kirâm yani seyyidleri ve çeşitli nedenlerden dolayı seyyidlikleri düşürülen şahısların kayıtlarını ihtiva etmektedir.

Rasûlullah efendimize ve onun ehl-i beytine duyulan muhabbet ve sevgi her zaman ve her dönemde hiç eksilmeden devam etmiştir. Tabiatıyla insanlar bu kutlu ailenin bir parçası olmayı ve bu şerefi bir ömür boyu taşımayı arzu etmişlerdir. Evlilikler ve sair yollarla bu kutsal aile ile bağ kuranlara seyyid ve şerif tabir olunmuş, itibarlı zümreler olarak telakki edilmiştir. Bu sebeple hem cemiyet nezdinde hem devlet nezdinde maddi ve manevi olarak desteklenmişlerdir. Fakat zaman içerisinde bu müessese bazı insanlar tarafından istismar edildiği gibi bazıları tarafından da sahte belgelerle seyyid ve şeriflik unvanı alanların olduğu tespit edilince inceleme ve kayıtlarının tutulması elzem görülerek, istismarın önüne geçilmiştir.

Rasûlullah efendimiz, “*kişi kavmini sevmekle mes’ûl tutulamaz*” buyurmuşlardır. Biz de bu hadis ışığında, insanlarımızın neslini ve nesebini tanımasına ve öğrenmesine yardımcı olacağımızı düşündüğümüz gibi bir nebze de olsa bu alanda yapılan veya yapılmak istenen istismarların da önüne geçmeyi arzuladık.

Gayemiz dünyevi bir menfaat temin etmek değil, Hakk’ın ve halkın rızasına mazhar olabilmektir.

Hacı Haldun ŞAHİN
Devlet Arşivleri Başkanlığı
Osmanlı Arşivi Uzmanı

ÖNSÖZ

Nakibüleşrâflık Müessesesi

Peygamber'in sülalesi mensuplarının işleriyle meşgul olan vazife sahibi hakkında kullanılır bir tabirdir. Ehl-i beytten sonra İslamiyet'in her devrinde pek ziyade hürmet ve tazim gösterilir, kendilerine ait işlere bakmak üzere içlerinden biri reis tayin edilirdi. Nakibüleşrâf adını alan bu reis peygamber sülalesi mensuplarının işlerine bakar, neseplerini kayıt ve zapt eder, doğumlarını, ölümlerini deftere geçirir, onları âdi sanata girmekten ve fena hallerde bulunmaktan men eder, haklarını korur, fey ve ganimetten kendilerine ait hisseyi alıp aralarında dağıtır, sülaleden olan kadınların küfvi olmayanlarla evlenmelerini men eylerdi. Hulâsa Nakibüleşrâf peygamber hanedanı efradının umumi bir vasisi hükmünde idi.

Nakibüleşrâflık mansıbı, gördüğü vazifesinin şerefinden ötürü, en yüksek mansıplardan sayılır, halifeden sonra gelirdi.

Diğer İslâm ülkelerinde de görülen nakîbüleşraflık müessesesinin ilgi alanında zamanla bir daralma oldu. Fâtımî, Eyyûbî, İlhanlı ve Memlûkler'de teşkilât sadece Hasan ve Hüseyin soyundan gelenlerle ilgilenmeye başladı. Anadolu Selçuklularında da seyyid ve şeriflerin kayıtlarının tutularak nesep kargaşasının önlenmesi, gelirlerinin temini ve ticarî faaliyette bulunanlara vergi muafiyeti sağlanması gibi işleri yürüten görevlilerin varlığı bilinmektedir.

Osmanlılar, Mısır'ın fethini müteakip Yavuz zamanında «Hâdimü'l-Haremeyn» unvanını almışlar ve o tarihten

itibaren Mekke ve Medine ile sıkı münasebete başladıkları halde daha Yıldırım Bâyezîd zamanında Nakîbüleşrâf tayin etmişlerdir.

Nakîbüleşrâflık Fatih zamanında bir ara lağvedilmiş ise de oğlu Bâyezîd'in saltanatı zamanında tekrar ihdas olunmuş ve ondan sonra inkıtasız devam etmiştir.¹

Zamanla Osmanlı hiyerarşisinde önemli bir yer edinen Nakîbüleşraf genellikle sâdât arasından ve ilmiye mensuplarından seçilirdi. Bunlar XVII. yüzyılın ortalarına kadar ömür boyu vazifede kalmışlar, daha sonra ise çeşitli sebeplerle azledilmiş veya görevden feragat etmişlerdir. Daha önce kadı, kazasker veya şeyhülislâm olanlar bulunduğu gibi iki görevi aynı anda yürütenler de vardı (Ahmed Rifat, s. 28-33; Uzunçarşılı, *İlmiye Teşkilâtı*, s. 167). Osmanlı nakîbüleşrafları İstanbul'da ikamet ederdi; diğer şehirlerde sâdât arasından belli bir süre için seçilen Nakîbüleşraf Kaymakamları bulunurdu. Bunlarda bir derecelendirmeye gidilmişti. Meselâ İstanbul'da bulunan Nakîbüleşraf Kudüs Nakîbüleşraf Kaymakamı'nı, o da Filistin bölgesindeki kaza ve mutasarrıflıkların nakîbüleşraf kaymakamlarını tayin ederdi. Kaymakamların görev alanının bir kaza veya sancak sınırlarını aştığı da olurdu. Nakîbüleşraf Kaymakamlığı önemli bir nüfuz ve maddî gelir kaynağıydı. Dolayısıyla bunlar genellikle nüfuzlu ailelerden seçilirdi. Bazen de Şam örneğinde olduğu gibi şeyhülmeşâyih ve nakîbüleşraflık görevlerinin bir kişiye verildiği olurdu.

Nakîbüleşraflar görevlerini genellikle kendi ikametgâhlarında yerine getirirlerdi, ancak II. Abdülhamid döneminde (1876-1909) Yıldız Sarayı semtinde ayrı bir mekân tahsis edilmişti. Nakîbüleşraftan sonraki en yetkili kişiye

1 Pakalın, Mehmet Zeki, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, cilt, II, shf-647, Milli Eğitim Basımevi-İstanbul 1983.

“alemdar”, diğer memurlara da “çavuş” denirdi. Alemdarın en önemli görevi sancak-ı şerifi taşımak olduğu için bu unvanı almıştı. Konaklarında, suç işleyen sâdâtı hapsedecekleri özel yerleri bulunurdu. Hükümetle yazışmalarını doğrudan sadrazamla yaparlardı.

Bu makamın önemli görevlerinden biri de seyyid ve şeriflerin şeceresini kaydederek müteseyyidlerin seyyidlere sağlanan imtiyaz ve imkânlardan istifadesini engellemekti. Lutfi Paşa'ya göre XVI. yüzyılda birçok müteseyyid ortaya çıkmış ve bu durum kayıt defterlerinin önemini arttırmıştı. Merkezde ve taşrada seyyid ve şeriflerin kayıtlı olduğu Nakîbüleşraf Defterleri bulunurdu. Nakîbüleşraflar seyyidlik beratının verilmesi, sâdâta sağlanan askerlik ve örfî vergi muafiyetlerinin uygulanması, lehte ve aleyhte vuku bulan davalara müdahil olunması, suçluların cezalandırılması ve evlilik işlemlerinde bu defterlere başvurulardı.

Seyyid ve şerifler özel kıyafet giyerlerdi. Bunun için Osmanlı öncesi dönemde yeşil, siyah ve kırmızı gibi farklı renklerin seçildiği görülür. Osmanlı döneminde ise Abbâsîler'de başlayan ve daha sonra sıkça kullanılan yeşil sarık giyme âdeti düzenli biçimde uygulandı. Hatta Osmanlılar, yeşil rengi şeriflerin alâmeti saydıklarından Mekke emîri olan şerife gönderilen nâmelerin keselerinin, hil'atlerin ve harvanîlerin yeşil renkte olmasına özen gösterirlerdi. Nakîbüleşrafın resmî elbisesi XVIII. yüzyıldan itibaren kazasker elbisesiyle aynı olup en belirgin farkı kavuğu üzerine yeşil sarmasıydı.² Seyyid veya şerifliği tasdik edilen kişi yeşil siyâdet sarığını ömür boyu giymek zorundaydı.

Nakîbüleşraflık hilâfetin ilgasıyla birlikte kaldırılmıştır.

2 Buzpınar, Tufan, TDV İslâm Ansiklopedisi, İstanbul-2006, cilt, 32, shf, 322-324.

Seyyidlik Müessesesi

Seyyitlik Hz. Peygamberin soyundan gelenleri ifade eden bir terimdir.

Sözlükte “efendi, bey, önder, sahip, faziletli, kerim” gibi anlamlara gelen **seyyid** kelimesi (çoğulu **sâdât**) Kur’ân-ı Kerîm’de “toplumda seçkin bir yere sahip olan kimse” (Âl-i İmrân 3/39) ve “kadının kocası” (Yûsuf 12/25) mânasında yer alır. Kelime Hz. Peygamber’in hadislerinde sözlük anlamında sıkça kullanılır. Seyyid terim olarak “şerefli, asil soylu, onurlu, kutsal, mübarek” manasına gelen **şerîf** ile (çoğulu **eşrâf, şürefâ**) birlikte “nesl-i pâk-i Muhammedî’ye mensup olup yüceltmış olan” anlamında Hz. Peygamber’in Hz. Ali ile Fâtîma’dan doğan torunlarıyla onların soyundan gelenler için unvan olarak kullanılmıştır. Hem baba hem anne tarafından Hz. Ali’nin soyundan gelenlere aynı zamanda “seyyidü’s-sâdât” denilir.

Seyyid ve şerifleri âyandan sayarak onlara son derece saygılı olan Osmanlı Devleti’nde Yıldırım Bayezid zamanında bir makam olarak ortaya çıkan (802/1400) ve II. Bayezid döneminde bir kurum haline gelen nakîbüleşraf teşkilâtı devletin sona erişine kadar devam etti. Osmanlı toplumunda seyyid ve şeriflere büyük saygı gösterildi ve ayrıcalıklar tanındı. Osmanlı Devleti’nde “hâne-i gayr ez-avâırız”a dahil olan kesimden sayılan seyyid ve şerifler avâırız-ı dîvâniyye ve tekâlif-i örfiyye gibi vergilerden muaftı. Seyyid ve şeriflere aylık, altı aylık veya yıllık tahsisatların yanında cevâlî gibi gelirlerden pay ayrılır ve özel ihsanlarda bulunulurdu.

Şeriflik ve seyyidliğin kabulünde Osmanlı döneminde tek şart Ali-Fâtıma evlâdının soyundan gelmiş olmaktır. Seyyidlik ve şeriflik için anne ve babadan herhangi birinin seyyid-şerif olması yeterlidir; anne câriye dahi olsa bu unvanı kazanmaya engel değildi. Her iki taraftan Hz. Peygamber'in soyuna mensup olmak ise daha büyük bir şeref telakki edilirdi. Gerek erkek gerekse kadın tarafından olsun aynı soy kütüğü içerisinde seyyid/seyyide ve şerif/şerife unvanı kullanılır. Bazen aynı aileden anne için seyyide, kızı için şerife veya aynı aileden erkek ve kız kardeşlerin çocuklarına her iki unvanın verildiği örnekler de vardır. Osmanlı toplumunda kadın evlendiğinde kocasının sosyal statüsünü kabul ederdi, ancak seyyide ve şerifeler bundan istisna tutulmuştur. Seyyide ve şerife olan kadın evlendikten sonra da asıl statüsünü sürdürülebilmekte, hatta ondan doğan çocuk annesi vasıtasıyla sosyal konumunu belirleyebilmekteydi.

Osmanlı bürokratik hiyerarşisinde seyyid ve şeriflerin önemli bir yeri vardı. Osmanogulları'ndan ilk kılıç kuşanan Yıldırım Bayezid ile hükümdarlık sembolü olarak kendisi için ilk kılıç kuşanma merasimi yapılan II. Murad bir seyyid olan Emîr Sultan'ın elinden kılıç kuşanmış, tahta çıkış merasimlerinde, bayram günlerinde nakîbüleşrafın ön sıralarda yer alması âdet olmuştur. Padişah sefere gittiğinde nakîbüleşraf maiyetindeki seyyid ve şeriflerle birlikte ona eşlik ederdi. Bölgelerinde vekîl-i saltanat olan beylerbeyiler sefere çıkacakları zaman ulemâ, seyyidler, eşraf ve halkın katıldığı büyük bir törenle uğurlanırdı.

Sûfî çevrelerin yanında Osmanlılarda bürokrasi ve ilmiye kesiminde görev alan çok sayıda seyyid ve şerifin bulunması bunların etkinliğinin bir işareti olmalıdır. Çünkü seyyid ve şeriflerin sıradan işlerle uğraşmaları hoş görülmemiş, vakıflar başta olmak üzere üst düzey görevlerde bunlara öncelik verilmesi istenmiştir. Bununla birlikte

seyyid ve şerifler geçimlerini sağlamak için bazen sıradan işlerle uğraşmışlarsa da birtakım örfi vergilerden muaf tutulmaları mültezimlik gibi servet ve nüfuz gerektiren işlere girmelerine sebep olmuştur. Osmanlılarda a'yân-ı vilâyet adı verilen kesimin içerisinde çok sayıda seyyid ve şerifin yer alması da bu hususu teyit etmektedir. Osmanlılarda seyyid ve şeriflerin hukukî ihtilâfları, mahkemeye başvurulmadan hukukî kurallar ve mahallî teamüller yardımıyla nakîbüleşraf tarafından çözüldü. Seyyid ve şeriflerin herhangi bir konuda sosyal ayrıcalıklarından istifade ederek suistimal yapmaları veya cezalandırılmamaları söz konusu değildi.

Seyyid ve şerifler başta Anadolu olmak üzere İslâm dünyasının çeşitli bölgelerinin müslümanlaşmasında etkin rol oynamıştır. Anadolu'nun muhtelif yerlerinde günümüze kadar ulaşan Konya'daki Seydişehir, Ankara'daki Seyyid Ahmedli, İzmir'deki Seydiköy gibi yer adları Anadolu'nun iskânında etkin rol oynadıklarının birer işaretidir. Benzer bir durum Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde bir seyyidin adını taşıyan çok sayıda zâviye ve bunlara bağlı vakıflar için de söz konusudur. İslâm dünyasında yayılmış olan tarikatların kurucularının soyu veya silsileleri genellikle Hz. Hasan veya Hüseyin ile Hz. Ali yoluyla Resûl-i Ekrem'e ulaştırılır. Resûl-i Ekrem'in soyundan gelme şerefini taşıyan bu kişiler yanında zamanla her tarikat pîrinin mânen bağlı olduğu Hz. Peygamber'e soy bakımından da mensup olması gerektiği şeklinde beliren bir anlayış tasavvufî hareketlerin önemli bir kısmınca benimsenmiştir.³

Nakîbüleşraf İstanbul merkezde bulunurken taşrada ise bu görevi Nakîbüleşraf kaymakamları ifa etmektedir.

3 Küçükaşçı, Mustafa Sabri, TDV İslâm Ansiklopedisi'nin 2009-İstanbul, cilt, 37, shf, 40-43.

Nakibü'l-Eşrâf Defterlerinde

Çorum ve Bağlı Kazalar ile Köylerindeki Seyyitler

Çorum sancağında da Nakibüleşrâf Kaymakamı bulunmakta, seyyid ve şeriflere ait yukarıda ifade edilen her türlü işlem ve görevi yapmaktadır. Osmanlı Arşivi'nde bulunan 118 Numaralı Mühimme Defteri'ndeki 1729 numaralı hükümde Seyyid Abbas'ın adı Çorum kazası Nakibüleşrâf Kaymakamı olarak geçmektedir.⁴

Osmanlı devletinde seyyid ve şeriflerin memleketin her cenahında ve her alanda ilgi, hürmet ve iltifat gördüğü arşiv belgelerinde daha açık ve net görülmektedir.

Mesela Çorum sancağına bağlı Osmanlı kazasında medfun sâdât-ı kiramdan Koyun Baba'ya ait zaviye evkafının emlâk ve arazinin, her türlü tekâlif-i örfiyeden (örfi vergiler) ve emlâk vergisinden muaf tutulduğu, Maliye Nezareti'ne yapılan tebligattan anlaşılmaktadır.⁵

Yine Koyun Baba Hazretleri'nin cami, türbe ve dergâh-ı şerifleri ile misafirhanesinin tamir ve tadilat masraflarının bu çerçevede hazineden karşılanması temin edilmiştir.⁶

Biz bu çalışmamızda, İstanbul Müftülüğü tarafından Osmanlı Arşivi'ne devredilen Meşihât Arşivi defter serisi içerisinde yer alan Nakibüleşrâf defterlerinden, 94 ve 95

4 A. {DVN.SMHM.d,118/1729, tarih, 1124.S.10.

5 BEO. 3891/291768,tarih, 1329.Ca.9.

6 BEO. 497/37270, tarih, 1312.R.18.

numaralı defterlerin Çorum sancağı ve ona tabi yerleri ihtiva eden kayıtlar üzerinde çalıştık.

Hicri 1085 m.1674 tarihli, bu defterlerdeki Sivas, Amasya ve Çorum sancaklarındaki sâdât-ı kirâm kayıtları bir arada tutulmuştur.

Çorum merkez mahalleleri ile bazı kaza ve köylerinde kayıt altına alınmış seyyitler ve bunlara ait silsileler günümüz alfabesine aktarılarak tablolar halinde ve açıklamalı olarak ilgili çevrelerin hizmetine sunulmuştur.

SÂDÂT-I LİVÂ-İ ÇORUM

[Çorum Merkez Mahallelerinde Bulunan Seyyitler]

Mahalle-i Çakır

Seyyid Mehmed Dede ve Hüseyin ebnâ-i Seyyid Bahtiyar bin Seyyid Ali el-kadimü's-siyâde [eski seyyitlerden]

Açıklama: Eski seyyitlerden Seyyit Bahtiyar'ın oğulları Seyyid Mehmet Dede ve Hüseyin.

Mahalle-i Nurullah

Seyyid Hüseyin ve Hasan ebnâ-i Seyyid Mehmed bin Seyyid Şeyh Ali el-kadimü's-siyâde.

Açıklama: Eski seyyitlerden Seyyit Mehmet bin Seyyit Şeyh Ali'nin oğulları Seyyit Hüseyin ve Hasan.

Mahalle-i Karamançavuş

Seyyid Muslu ve Ali ve Receb ebnâ-i Şerife Ayşe bint-i Şerife Zehra bint-i Seyyid Ali el-kadimü's-siyâde.

Açıklama: Eski seyyitlerden Şerife Ayşe'nin kızı Şerife Zehra'nın oğulları Seyyit Muslu, Ali ve Recep.

7 İSTM.MŞH.DFT.1.d/94; İstanbul Müftülüğü Meşihat Arşivi /Nakibü'l-eşrâf Defteri

Mahalle-i Azabahmed

Seyyid Osman bin Seyyid Hacı Hasan bin Seyyid Mustafa el-kadimü's-siyâde.

Açıklama: Eski seyyitlerden Seyyit Mustafa'nın oğlu Seyyit Hacı Hasan, Seyyit Hacı Hasan'ın oğlu Seyyit Osman,

Seyyid Hüseyin bin Seyyid Piri el-kadimü's-siyâde ve ibn uhte Şerife Satı [bint-i] es-Seyyid İbrahim,

Açıklama: Eski bilinen seyyitlerden Seyyit İbrahim'in kızı Şerife Satı'nın kız kardeşinin oğlu Seyyit Piri'nin oğlu Seyyit Hüseyin.

Mahalle-i Medrese

Seyyid Şeyh İbrahim bin Seyyid Receb bin Seyyid Ahmed bin Seyyid Hasan bin Seyyid Mehmed el-Çorumî ve ibn-i ahîhi Seyyid Osman, es-Seyyid Mehmed ibn-i Seyyid Ali imâm-ı kal'a-i Çorum ve ibn-i ahîhi'l-âhar Seyyid Hasan, Seyyid Mustafa ve bint-i Amme Seyyid Ali Şerife Rukiye ibnihâ Seyyid Ali ve fi-yedihi hücce-i ebi ceddehu es-Seyyid Hasan el mezkûr mine'l-merhûm Mîr Muhterem Efendi.

Açıklama: Çorumlu Seyyit Mehmet oğlu Seyyit Hasan oğlu Seyyit Ahmet oğlu Seyyit Receb'in oğlu Seyyit Şeyh İbrahim ve kardeşinin oğlu Seyyit Osman,

Çorum Kalesi imamı Seyyit Ali oğlu Seyyit Mehmet ve diğer kardeşinin oğlu Seyyit Hasan,

Seyyit Mustafa ve halası oğlu Şerife Rukiye'nin oğlu Seyyit Ali, dedeleri Mir Muharrem Efendi ve Seyyit Hasan tarafından alınmış ellerinde hüccetleri vardır.

Mahalle-i Câmi-i Kebir

Seyyid Mehmed ve Abdülkadir ebnâ-i Seyyid İbrahim eş-şehir bi-büyücü bin Şerife Emine ve ibn-i ammihimâ Seyyid Mehmed, es-Seyyid halil ebnâ-i Seyyid Ebubekir ve Hüseyin es-sâkinân-ı fî mahalle-i Karakeçi el-kadimü's-siyâde [seyyitlerin ilklerinden] ebnâ-i ammetihimâ Şerife Fatma, Seyyid Ali ve Ömer.

Açıklama: Şerife Emine'nin oğlu olup büyücü olarak meşhur olan Seyyit İbrahim'in oğulları Seyyit Mehmet ve Abdülkadir ve İbrahim'in kardeşleri Seyyit Ebubekir ve Hüseyin'in Karakeçili Mahallesi'nde sakin oğulları Seyyit Mehmet ve Seyyit Ali halaları Şerife Fatma'nın oğulları Seyyit Ali ve Ömer.

Seyyid Mahmud bin Seyyid Mehmed bin Şerife Fatma bint-i Seyyid Ahmed el-kadimü's-siyâde.

Açıklama: Eski seyyitlereden Seyyit Ahmet kızı Şerife Fatma'nın oğlu Seyyit Mehmet'in oğlu Seyyit Mahmut.

Mahalle-i Karakeçili

Seyyid Ali ve Ebubekir ve Hüseyin ebnâ-i Seyyid Halil el-mezkûr fî Mahalle-i Câmi-i Kebir el-kadimü's-siyâde ve ebnâ-i es-Seyyid Ali el-mezbûr Seyyid Hıdır ve Mehmed.

Açıklama: Câmi-i Kebir Mahallesi sakinlerinden Seyyit Halil'in oğulları Seyyit Ali, Ebubekir ve Hüseyin, Seyyit Ali'nin oğulları Seyyit Hıdır ve Mehmet.

Mahalle-i Şeyheyüb

Seyyid Osman bin Şerife Emine bint-i Seyyid Abbbaş bin Seyyid Marifetullah el-mezkûr ba'de fî karye-i zâviye-i Seydim el ma'rûfu's-siyâde.

Açıklama: Seydim köyü eski bilinen seyyitlerinden Seyyit Marifetullah'ın oğlu Seyyit Abbas'ın kızı Şerife Emine'nin oğlu Seyyit Osman.

Mahalle-i Zincirli

Seyyid Ahmed ve Yusuf ebnâ-i Şerife Fatma bint-i Seyyid Yusuf ahi Seyyid Hasan el-mezkûr fî-kasaba-i Osmancık el kadimü's-siyâde.

Açıklama: Osmancık kasabasının bilinen seyyitlerinden Seyyit Hasan'ın kardeşi Seyyit Yusuf'un kızı Şerife Fatma'nın oğulları Seyyit Ahmed ve Yusuf.

SÂDÂT-I KASABA-İ ÇORUM

[Çorum'un Bazı Köylerinde Bulunan Seyyitler]

Karye-i Zaviye-i Seydim

Es-Seyyid Mehmed Çelebi Hacı Mustafa ve Abbas ebnâ-i es-Seyyid Mehmed Çelibi bin Seyyid Abbas bin Seyyid Marifetullah bin Seyyid Mehmed bin Seyyid Kerameddin bin Seyyid Mehmed bin Seyyid Malum bin Seyyid Yusuf bin Seyyid Mahmud bin Seyyid Ömer min karye-i Seyyidömer an kazâ-i Artukabâd es-sâkin elân fî karye-i Seydimmin tevabi-i kazâ-i Osmancık el-maruf's-siyâde ve fî eydihim suret-i hüccet-i Hasan Efendi, el-mümzât min Allâme Efendi ve İbnü'l Nakibü'l-Ankaravî ve'l-merhûm Kûdsîzâde Ali el minvâlü'l-muharrer.

Açıklama: Osmancık kazasına bağlı Seydim köyünde sakin olup aslen Artukabâd kazasının Seyyitömer köyünden Seyyit Ömer'in oğlu Seyyit Mahmut oğlu Seyyit Yusuf oğlu Seyyit Malum oğlu Seyyit Mehmet oğlu Seyyit Keramettin oğlu Seyyit Mehmet oğlu Seyyit Marifetullah oğlu Seyyit Abbas oğlu Seyyit Mehmet Çelebi'nin oğulları Seyyit Mehmet Çelebi, Hacı Mustafa ve Abbas.

Bu şahısların ellerinde merhum Kutsîzâde nakip Ankaravî ve Allame Efendi tarafından imzalanan ve Hasan Efendi tarafından verilen hüccet sureti vardır.

İsimler		
Sıra Nu	Seyyid Ömer→Mahmud→Yusuf→Malum→Mehmed→Kerameddin→Mehmed	
1	Seyyid Ömer	
2	Mahmud	
3	Yusuf	
4	Malum	
5	Mehmed	
6	Kerameddin	
7	Mehmed ↓ [oğulları]	
	1- Marifetullah ↓ [oğulları]	2- Hüseyin ↓ [çocukları]
	Abbas Mehmed ↓ [oğulları] -Mehmed -Hacı Mustafa -Abbas	Satı [kızı] Nureddin Ahmed ↓ [oğulları] -Hacı Hüseyin -Hasan -Mehmed -Es-Seyyit Ahmed (fevt)

Es-Seyyid Ahmed ve es-Seyyid Murad ve es-Seyyid Mehmed ebnâ-i Şerife Kerime bint-i Seyyid İbrahim ahi es-Seyyid Abbas el-mütekaddim zikrûhu el-marufü'l-siyâde.

Açıklama: Seyyit Abbas'ın kardeşi Seyyit İbrahim'in kızı Şerife Kerime'nin oğulları Es-Seyyit Ahmet, es-Seyyit Murat ve es-Seyyit Mehmet.

Es-Seyyid Mahmud bin es-Seyyid Hüseyin bin Seyyid Şâh bin Seyyid Hasan bin Seyyid Kerameddin el-mezkûr.

Açıklama: Seyyit Kerameddin'in oğlu Seyyit Hasan'ın oğlu Seyyit Şah'ın oğlu Seyyit Hüseyin'in oğlu Seyyit Mahmut.

Seyyid Osman ve Piri ebnâ-i Seyyid Osman bin Seyyid Abdülfettah el-kadimü's-siyâde.

Açıklama: Bilinen seyyitlerden Seyyit Abdülfettah'ın oğlu Seyyit Osman'ın oğulları Seyyit Osman ve Piri.

Karye-i Paşa

Es-Seyyid Hacı Hüseyin ve es-Seyyid Hacı Hasan Efendi ve es-Seyyid Mehmed ebnâ-i es-Seyyid Ahmed bin Seyyid Nureddin bin Şerife Satı bint-i es-Seyyid Hasan ahi es-Seyyid Marifetullah el-mütekaddim zikrihu fi- karye-i Seydim el-marufü's-siyâde.

Açıklama: Seyyit Marifetullah'ın kardeşi Seyyit Hasan'ın kızı Şerife Satı'nın oğlu Seyyit Nurettini'nin oğlu Seyyit Ahmet'in oğulları Seyyit Hacı Hüseyin, Seyyit Hacı Hasan Efendi ve Seyyit Mehmet.

Karye-i Ilıca

Seyyid Veli ve Mehmed ebnâ-i Seyyit İlyas el-kadimü's-siyâde.

Açıklama: Eski seyyitlerden Seyyit İlyas'ın oğulları Seyyit Veli ve Mehmed.

Karye-i Sarubey

Seyyid Mustafa bin Seyyid Halil bin Seyyid Sâni bin Şerife Hatice bint-i Seyyid Hasan el-mezkûr fi-karye-i Paşa el-kadimü's-siyâde.

Açıklama: Bilinen eski seyyitlerden Seyyit Hasan'nın kızı Şerife Hatice'nin oğlu Seyyit Sani'nin oğlu Seyyit Halil'in oğlu Seyyit Mustafa.

SÂDÂT-I KAZÂ-İ OSMANCIK

[Osmancık Kazası Seyyitleri]

Mahalle-i Câmi-i Kebir

Seyyid Halil ve İbrahim ebnâ-i Seyyid Mehmed bin Seyyid Hasan bin Seyyid Mehmed el-kadimü's-siyâde ve ebnâ-i ammete Şerife Fatma Seyyid Ahmed ve Yusuf el-sâkinân fî kasaba-i Çorum fî mahalle-i Zincirli.

Açıklama: Çorum'un Zincirli Mahallesi sakinlerinden Seyyit Mehmet oğlu Seyyit Hasan oğlu Seyyit Mehmet'in oğulları Seyyit Halil ve İbrahim ile halaları Şerife Fatma'nın oğulları Seyyit Ahmet ve Yusuf.

Seyyid Osman bin Şerife Fatma bint-i es-Seyyid İbrahim el-kadimü's-siyâde.

Açıklama: Eski seyyitlerden Seyyit İbrahim'in kızı Şerife Fatma Hanım'ın oğlu Seyyit Osman.

Mahalle-i Çatma

Seyyid Salih bin Seyyid Ali bin Seyyit Sıddık el-kadimü's-siyâde.

Açıklama: Eski seyyitlerden Seyyit Sıddık'ın oğlu Ali'nin oğlu Seyyit Salih.

Mahalle-i Türbe

Seyyid Mustafa bin Şerife Fatma bint-i Seyyid Mahmud
el-kadimü's-siyâde.

Açıklama: Eski seyyitlerden Seyyit Mahmut'un kızı
Şerife Fatma'nın oğlu Seyyit Mustafa.

KAZÂ-İ KARAHSARDEMİRLÜ

[Karahisardemirli Kazası]

Karye-i Söylemez

Seyyid Mehmed el-İmâm bin Seyyid Ali el-kadimü's-siyâde.

Açıklama: Eski seyyitlerden Seyyit Ali'nin oğlu imam Seyyit Mehmet.

LİVÂ-İ ÇORUM

KASABA-İ ÇORUM'DA ALAMETLERİ REF OLUNANLAR

[Çorum Merkezde Seyyitlikleri Kaldırılanlar]

Mahalle-i Ümidhalife

Debbağ Mehmed bin Sitti bint-i Rabia

Sin: 20

Nefer: 3

Açıklama: Rabia'nın kızı Sitti'nin oğlu Debbağ Mehmet.

Mahalle-i Hacıkemal

Debbağ Şaban bin Ahmed bin Teslime.

Sin: 20

Nefer: 2

Açıklama: Teslime'nin oğlu Ahmet'in oğlu Debbağ Şaban.

Mahalle-i Pazar

İsmi bin Melek, bilâ karâr-ı hûd [yaşı küçük olduğundan iradesi dışında çıkarılmıştır.]

Sin: 2

Nefer: 4

Mahalle-i Karamançavuş

Mehmed bin Kamer

Nefer: 2

**KAZÂ-İ ÇORUM'DA ALAMETLERİ REF
OLUNANLAR**

***[Çorum'un Bazı Köylerinde Seyyitlikleri
Kaldırılanlar]***

Karye-i İlmin

Bali bin Veli ve ibn-i ahihi Veli ibn-i Nasuh

Açıklama: Veli oğlu Bali ve kardeşi Nasuh'un oğlu
Veli

Karye-i Gediz

Nefer: 1

KAZÂ-İ MECİDÖZÜ'NDE SİYÂDETLERİ MEN OLUNANLAR

[Mecitözü Kazasında Seyyitlikleri Kaldırılanlar]

Karye-i Dibek

Kubat bin Fatma bint-i Mustafa

Açıklama: Mustafa'nın kızı Fatma'nın oğlu Kubat

Sin: 15

Nefer: 3

Karye-i Dola

Receb bin Ahmed ahi Kubat el-mezbûr fî karye-i
Dibek.

Nefer: 2

Açıklama: Kubat'ın kardeşi Ahmet'in oğlu Recep.

Yekün: 103

Es-Seyyid Hasan Dede el-müntesib-i el-merhûm el-
mebrûr es-Seyyid Mamur Efendi, eş-şuhûr fî kasaba-i Nıksar
sahibü'l-hücece es-sâtiatü mine't-ta'bârî's-sâika eş-Şeyh
Muharrem Efendi ve es-Seyyid Ali Efendi ibn-i Sadreddin.

İsimler	
Es-Seyyid Hasan Dede ↓ [kızları]	
1-Fatma ↓ [oğlu] Mustafa ↓ [çocukları] ↓ Ahmed→İbrahim→Hatice	2-Şahcihan ↓ [oğlu] Memi ↓ [çocukları] ↓ Kamer→Mirkoç→Süleyman
Ahmed'in oğlu Kara Seyyid Osman	Kamer'in oğlu Seyyid İmam Ahmed
İbrahim'in oğlu Seyyid İsmail	Mirkoç'un oğlu Şeyh Seyyid Hasan
Hatice'nin oğlu Hüseyin	Süleyman'ın oğlu Hidayet
----	Hidayet'in oğlu Seyyid Osman

Küllühüm min kâne min Şeyhi Merzubân der-kazâ-i Sivasili mezbûr eş-Şeyh Merzubân nâm azizin evladındandır. Cemitekâliften muâfve müselleml olup aziz-i merkum Sultan Tuğrul Şâh vakf temlik evkâfını mutasarrıflar ayende ve revendeye itâm ede gelmişlerdir. Elllerinde olan vakfiye-i mamulün-bihâlarında Şeyh Merzubân Hazretleri dahi sâdât-ı kiramdan olduğundan mastûr ve mukayyettir. Mürûr-ı eyyâm ile muntamis olup Niksar'da olan Sâdâta müntesib ceddeleri taraflarından istimâl-i alâmet ederler. Ol men olunan taife şeyh-i merkum-ı mebrûrdan iddia ettiğin elimizde olan fermân-ı cihân mutâa muhalif olmakla men olundular. Ve'l-emrû [men lehü'l] emrindir.

Açıklama: Yukarıda tabloda isimleri geçen seyyitler, Sivasili kazasındaki Aziz Şeyh Merzûbân'nın evladındandır. Örfi vergilerin tamamından muaftırlar. Tuğrul Şah Vakfı'ndan

Şeyh Merzubân'a temlik olunan emlâki tasarruf ederler ve gelip geçen misafirlerin her türlü yiyecek ve barınma ihtiyaçlarını karşılarlar. Bunların ellerindeki vakfiyede Şeyh Merzubân Hazretleri'nin de Seyyit olduğu kayıtlı olduğu halde zamanla vakfiyedeki kayıtların silinmiş olması ve dedelerinin Niksar'da bulunan seyyitlere intisap etmesinden dolayı seyyitlik alametlerini kullanmaktadırlar.

Şeyh Merzubân'a bağlı olduklarını iddia eden şahısların, iddialarının ferman kaydına mugayir olduğundan seyyitlik alametleri ellerinden alınmıştır.

SÂDÂT-I LİVÂ-İ ÇORUM

[Çorum Merkezde Bulunan Seyyitler]⁸

Hamîyet an fil-i ehl-i Sodom

Mahalle-i Çakır

Seyyid Mehmed Dede ve Seyyid Hasan ebnâ-i Seyyid Bahtiyar ibn-i Seyyid Ali el-kadimü's-siyâde.

Açıklama: Eski seyyitlerden Seyyit Ali oğlu Baytiyar'ın oğulları Seyyit Mehmet Dede ve Seyyit Hasan.

Mahalle-i Nurullah

Seyyid Hüseyin ve Seyyid Hasan ebnâ-i Seyyid Mehmed ibn-i Seyyid Şeyh Ali el-kadimü's-siyâde.

Açıklama: Eski seyyitlerden Seyyit Şeyh Ali oğlu Mehmed'in oğulları Seyyid Hüseyin ve Seyyit Hasan.

Mahalle-i Karamançavuş

Seyyid Muslu ve Seyyid Ali ve Seyyid Receb ebnâ-i Şerife Ayşe bint-i Şerife Zehra bint-i Seyyid Ali kadimü's-siyâde.

8 İSTM.MŞH.DFT.1.d/95; İstanbul Müftülüğü Meşihat Arşivi / Nakibü'l-eşrâf Defteri

Açıklama: Eski seyyitlerden Seyyit Ali kızı Şerife Zehra kızı Şerife Ayşe'nin oğulları Seyyit Muslu, Seyyit Ali ve Seyyit Recep.

Mahalle-i Azabahmed

Seyyid Osman ibn-i Seyyid Hacı Hasan ibn-i Seyyid Mustafa el-kadimü's-siyâde.

Açıklama: Eski seyyitlerden Seyyit Mustafa oğlu Seyyid Hacı Hasan'nın oğlu Seyyit Osman.

Seyyid Hüseyin ibn-i Seyyid Piri el-kadimü'l-allâme ve'l-meşkûku's-siyâde ve ibn-i uhte Satı İbrahim

Açıklama: Eski âlimlerden Seyyit Piri'nin oğlu Seyyit Hüseyin, seyyitliği şüphelidir ve Satı'nın kız kardeşinin oğlu İbrahim.

Mahalle-i Medrese

Seyyid Şeyh İbrahim ibn-i Seyyid Receb ibn-i Seyyid Ahmed ibn-i Seyyid Hasan ibn-i Seyyid Mehmed el-Çorumî ve ibn-i uhti Seyyid Osman ibn-i Seyyid Mehmed ibn-i Seyyid Halil imâm-ı kal'a-i Çorum ve uhti'l-âhar Seyyid Hasan ibn-i Seyyid Mustafa ve bint-i ammeti Seyyid Ali Şerife Rukiye ibnehâ Seyyid Ali ve fî yedihi hüccet-i ebi-ceddehu es-Seyyid Hasan mine'l-merhûm Mir muhterem Efendi.

Açıklama: Merhum Mir Muhterem Efendi'nin sülalesinden ve baba tarafından cedleri olan Seyyit Hasan'a verilen hüccet üzerine, Seyyit Ali'nin çocukları Seyyit Ali ve Şerife Rukiye, Seyyit Mustafa'nın oğlu Seyyit Hasan (Seyyit Şeyh İbrahim'in kız kardeşinin oğlu) ve Çorum Kalesi'nin

imamı Seyyit Halil'in oğlu Seyyit Mehmed'in oğlu Seyyit Osman (Seyyit Şeyh İbrahim'in kız kardeşinin oğlu) ve Çorumlu Seyyit Mehmet oğlu Seyyit Hasan'ın oğlu Seyyit Ahmet'in oğlu Seyyit Recep'in oğlu Seyyit Şeyh İbrahim.

Mahalle-i Câmi-i Kebir

Seyyid Mehmed ve Seyyid Abdülkadir ebnâ-i Seyyid İbrahim eş-şehir bi-büyücü ibn-i Şerife Emine ve ebnâ-i ibn-i ammihimâ Seyyid Mehmed ve es-Seyyid Halil ebnâ-i Seyyid Ebubekir ve Seyyid Hüseyin es-sâkinân-ı fî mahalle-i Karakeçi el-kadimü's-siyâde.

Ve uhti es-Seyyid İbrahim el-mezkûr Şerife Fatma ebnâhâ Seyyid Ali ve Seyyit Ömer.

Açıklama: Şerife Emine'nin oğlu olup büyücü olarak bilinen Seyyit İbrahim'in oğulları Seyyit Mehmet ve Seyyit Abdülkadir ile amcalarının çocukları eski seyyitlerden Karakeçi Mahallesi sakinlerinden Seyyit Mehmet ve Seyyit Halil'in oğulları Seyyit Ebubekir ve Seyyit Hüseyin,

Seyyid Mahmud ibn-i Seyyit Mehmed ibn-i Şerife Fatma bint-i es-Seyyid Ahmed el-kadimü's-siyâde.

Açıklama: Eski seyyitlerden Seyyit Ahmet kızı Şerife Fatma'nın oğlu Seyyit Mehmed'in oğlu Seyyit Mahmut.

Mahalle-i Karakeçili

Seyyid Ali ve Seyyid Ebubekir ve Seyyid Hüseyin ebnâ-i Seyyid Halil el-mezkûr fî-mahalle-i Câmi-i Kebir el-kadimü's-siyâde ve ebnâ-i es-Seyyid Ali el-mezbûr Seyyid Hıdır ve Seyyid Mehmed.

Açıklama: Eski seyyitlerden olup Câmi-i Kebir Mahallesi'nden Seyyit Halil'in oğulları Seyyit Hüseyin, Seyyit Ebubekir ve Seyyit Ali, Seyyit Ali'nin oğulları ise Seyyit Hıdır ve Seyyit Mehmet.

Mahalle-i Şeyheyüb

Seyyid Osman ibn-i Şerife Emine bint-i Seyyid Abbas ibn-i Seyyid Marifetullah el-mezkûr fî-karye-i Seydim el-ma'rûfî's-siyâde.

Açıklama: Eski bilinen seyyitlerden Seydim karyesinden Seyyit Marifetullah'ın oğlu Seyyit Abbas'ın kızı Şerife Emine'nin oğlu Seyyit Osman.

Mahalle-i Zincirli

Seyyid Ahmed ve Seyyid Yusuf ebnâ-i Şerife Fatma bint-i Seyyid Yusuf ahi Seyyid Hasan el-mezkûr fî-kasaba-i Osmancık el-kadimü's-siyâde.

Açıklama: Eski seyyitlerden Osmancık kasabasından Seyyit Hasan'ın kardeşi Seyyit Yusuf'un kızı Şerife Fatma'nın oğulları Seyyit Yusuf ve Seyyit Ahmet.

SÂDÂT-I KAZÂ-İ ÇORUM

[Çorum'un Bazı Köylerinde Bulunan Seyyitler]

Karye-i Zâviye-i Seydim

E-Seyyid Mehmed Çelebi ve es-Seyyid Hacı Mustafa ve es-Seyyid Abbas ebnâ-i es-Seyyid Mehmed Çelebi ibn-i Seyyid Abbas ibn-i Seyyid Marifetullah ibn-i Seyyid Mehmed ibn-i Seyyid Kerameddin ibn-i Seyyid Mehmed ibn-i Seyyid Malum ibn-i Seyyid Yusuf ibn-i Seyyid Mahmud ibn-i Seyyid Ömer an karye-i Seyyidömer an kazâ-i Artukabât es-sâkin-i elân fi-karye-i Seydim min tevâbi-i kazâ-i Osmancık el-marûf bi's-siyâde ve fi-yedihim sûret-i hüccet-i Hasan Efendi el-mümzât min Allame Efendi ve ibnü'l nakibü'l-Ankaravî ve'l-merhûm Kuddisizâde Ali el-minvâlü'l muharrer.

Ve bint-i es-Seyyid Abbas el-mezbûr Şerife Emine ibnihâ Seyyid Osman fi-mahalle-i Şeyheyüb

Açıklama: Yukarıda yazıldığı üzere Ankara nakibi Kutsizâda Ali'nin oğlu Allame Efedî tarafından imzalanarak Hasan Efendi tarafından kendilerine hüccet sureti verilen ve bilinen eski seyyitlerden Osmancık kazasına tabi Seydim karyesinde ikamet eden ve aslen Artukabât kazasına bağlı Seyyitömer karyesinden Seyyit Ömer'in oğlu Seyyit Mahmut, oğlu Seyyit Yusuf oğlu Seyyit Malum oğlu Seyyit Mehmet oğlu Seyyit Keramettin oğlu Seyyit Mehmet oğlu Seyyit Marifetullah oğlu Seyyit Abbas oğlu Seyyit Mehmet Çelebi ve oğulları Seyyit Abbas, Seyyit Hacı Mustafa ve Seyyit Mehmet Çelebi.

Seyyit Abbas'ın kızı Şerife Emine'nin oğlu Şeyheyüb Mahallesi'nden Seyyit Osman.

Es-Seyyid Ahmed ve es-Seyyid Murad ve es-Seyyid Mehmed ebnâ-i Şerife Kerime bint-i Seyyid İbrahim ahi Seyyid Abbas el-mütekadim zıkrulu el-marûfî's-siyâde.

Açıklama: Eski bilinen seyyitlerden Seyyit Abbas'ın kardeşi Seyyit İbrahim'in kızı Şerife Kerime'nin oğulları Seyyit Mehmet, Seyyit Murat ve Seyyit Ahmet.

Es-Seyyedi Mahmud ibn-i es-Seyyid Hüseyin ibn-i Seyyid Şâh ibn-i Seyyid Hasan ibn-i Seyyid Kerameddin el-mezkûr.

Açıklama: Seyyit Keramettin oğlu Seyyit Hasan'ın oğlu Seyyit Şâh'ın oğlu Seyyit Hüseyin'in oğlu Seyyit Mahmut.

Seyyid Osman ve Seyyid Piri ebnâ-i Seyyid Osman ibn-i Seyyid Abdülfettah el-kadimü's-siyâde.

Açıklama: Eski seyyitlerden Seyyit Abdülfettah'ın oğlu Osman'ın oğulları Seyyit Osman ve Seyyit Piri.

Karye-i Paşa

Es-Seyyid Hacı Hüseyin ve es-Seyyid Hacı Hasan Efendi ve es-Seyyid Mehmed ebnâ-i es-seyyid Ahmed ibn-i Seyyid Nureddin ibn-i Şerife Satı bint-i es-Seyyid Hasan ahi es-Seyyid Marifetullah el-mütekaddim zıkrulu fî-karye-i Seydim el-marûfî's-siyâde.

Açıklama: Bilinen seyyitlerden Seydim karyesinden Seyyit Marifetullah'ın kardeşi Seyyit Hasan'ın kızı Şerife Satı'nın oğlu Seyyit Nurettin'in oğlu Seyyit Ahmet'in oğulları Seyyit Hacı Hüseyin ve Hacı Hasan Efendi ve Seyyit Mehmet.

Karye-i Ilıca

Veli Mehmed ve Mehmed ebnâ-i İlyas ibn-i Kutlu el-kadimü'l-allâme ve'l-meşkûku's-siyâde.

Açıklama: Eski âlimlerden olup seyyitliği şüpheli olan Kutlu'nun oğlu İlyas'ın oğulları Veli Mehmet ve Mehmet.

Karye-i Sarubey

Seyyid Mustafa ibn-i Seyyid Halil ibn-i Seyyid Sâni ibn-i Şerife Hatice bint-i Seyyid Hasan el-mezkûr fi-karye-i Paşa el-kadimü's-siyâde.

Açıklama: Eski seyyitlerden Paşa karyesinden Seyyit Hasan'ın kızı Şerife Hatice'nin oğlu Seyyit Sani'nin oğlu Seyyit Halil'in oğlu Seyyit Mustafa.

KAZÂ-İ OSMANCIK

[Osmancık Kazasında Bulunan Seyyitler]

Es-Seyyid Mehmed Çelebi ibn-i es-Seyyid Hasan ibn-i es-seyyid Mehmed el-kadimü's-siyâde ve ebnâ-i ammete Şerife Fatma Seyyid Ahmed ve Seyyid Yusuf es-sâkinân-ı fî-kasaba-i Çorum fî-mahalle-i Zincirli.

Ebnâ-i es-Seyyid Halil ve İbrahim.

Açıklama: Çorum'un Zincirli Mahallesi'nden Seyyit Yusuf'un oğlu Seyyit Ahmet'in halası Şerife Fatma'nın oğulları Seyyit Mehmet'in oğlu Seyyit Hasan'ın oğlu Seyyit Mehmet Çelebi ve bunun oğulları Seyyit Halil ve İbrahim.

Mahalle-i Câmi-i Kebir

Seyyid Osman ibn-i Şerife Fatma bint-i es-Seyyid İbrahim el-kadimü's-siyâde.

Açıklama: Eski seyyitlerden Seyyit İbrahim kızı Şerife Fatma'nın oğlu Seyyit Osman.

Mahalle-i Çatma

Seyyid Salih ibn-i Seyyid Ali ibn-i Seyyid Sıddık el-kadimü's-siyâde.

Açıklama: Eski bilinen seyyitlerden Seyyit Sıddık'ın oğlu Seyyit Ali'nin oğlu Seyyit Salih.

Mahalle-i Türbe

Seyyid Mustafa ibn-i Şerife Fatma bint-i Seyyid Mahmud el-kadimü's-siyâde.

Açıklama: Eski bilinen seyyitlerden Seyyit Mahmut'un kızı Şerife Fatma'nın oğlu Seyyit Mustafa.

KAZÂ-İ KARAHİSÂRLI DEMİRLÜ

[Karahisardemirli Kazası]

Karye-i Söylemez

Seyyid Mehmed el-imâm ibn-i Ali el-kadimü'l-allâme
ve'l-mechûlü's-siyâde.

Açıklama: Seyyitliği meçhul olan eski âlimlerden
Ali'nin oğlu İmam Seyyit Mehmet.

KAZÂ-İ ZÜNNUNABÂD

[Zünnunabâd Kazası]

Karye-i Bayındır		İsimler
Seyyid Şeyh Mansur		↓ [oğulları]
1-Carullah	2-Yusuf	
↓	↓	
[oğuları ve] Ali ↓ Nurullah ↓ [oğulları] Bektaş→Ali→Şükrullah→Mecnun	[oğlu] Fazlı ↓ [oğulları] ↓ Mustafa→Mansur	
Mecnun'un oğlu Ebubekir	Mansur'un oğlu Mehmed	
Şükrullah'ın oğulları, Ömer→Osman→Nurullah	Mustafa'nın oğulları, Ali→Mehmed→Fazlı	

MİN KAZÂ-İ ÇORUM

Karye-i Zaviye-i Seydim

İsimler	
Ömer→Mahmud→Yusuf→Malum→Mehmed→Kerameddin→Mehmed	
Mehmed'in oğulları	
1-Marifetullah	2-Hasan
Marifetullah'ın oğlu Abbas	Hasan'ın kızı Satı
Abbas'ın oğlu Mehmed	Satı'nın oğlu Nureddin
Mehmed'in oğulları	Nureddin'in oğlu Ahmed
Mehmed→Hacı Mustafa→Abbas	Ahmed'in oğulları, Hacı Hüseyin→Hacı Hasan→Mehmed

KASABA-İ ÇORUM'DA SİYÂDETTE MEN OLUNUP VE FİRAR EDENLER

*[Çorum Merkezde Seyyitlikleri Kaldırılanlar ve
Fırar Edenler]*

Mahalle-i Ümidhalife

Debbağ Mehmed bin Sitti bint-i Rabia, alâmeti ref şud,
bi-ikrâr-ı hod ve takrir-şuhûd

Nefer: 3

Sin: 20

Açıklama: Rabia kızı Sitti'nin oğlu debbağ Mehmet'in
kendi ikrarı ve şahitlerin beyanıyla seyyitlikten men edildiği.

Mahalle-i Hacıkemal

Debbağ Şaban ibn-i Ahmed bin Teslime, aâmeti ref
şud, bâ-izn-i Büyücüzâde bi-ikrâr-ı hod ve takrir-i şuhûd.

Nefer. 2

Sin: 2

Açıklama: Şahitlerin beyanı, kendi ikrarı ve
Büyücüzâde'nin izniyle Teslime oğlu Ahmet'in oğlu Debbağ
Şaban'ın seyyitlikten men'i.

Mahalle-i Pazar

İsmi ibn-i Melik alâmeti ref şud, bi-ikrâr-ı hod, bâ-izn-i
Büyücüzâde.

Nefer: 4

Sin: 2

Açıklama: Melik oğlu İsmi'nin Büyücüzâde'nin izni ve kendi ikrarıyla seyyitlikten men'i.

Mahalle-i Figanlı

Nalband İbrahim, firâr-ı şud, [kendisinin firar ettiği]

Nefer: 4

Mahalle-i Kethüda

Çiftçi Abdi, firari

Derviş, firari

Mahalle-i Karamançavuş

Mehmed bin Kamer, alâmeti ref şud. [seyyitlikten men edilmiştir.]

Nefer: 2

KAZÂ-İ ÇORUM'DA SİYÂDETTE MEN OLUNUP VE FİRAR EDENLERDİR

*[Çorum'un Bazı Köylerinde Seyyitlikleri
Kaldırılanlar ve Fırar Edenler]*

Karye-i İlmin

Bali bin Veli ve ibn-i ahihi Veli ibn-i Nasuh, alâmetleri
ref şud.

Açıklama: Veli oğlu Bali ve kardeşi Nasuh'un oğlu
Veli'nin seyyitlikten men'i.

Karye-i Maza

Mehmed bin Ali, fırar şud, [Ali oğlu Mehmet'in fırar
ettiği]

Karye-i Gediz

Nefer: 1 men şud.

Karye-i Çay

Hüseyin, fırar şud.

KAZÂ-İ MECİDÖZÜ'NDE SİYÂDETTEN MEN' OLUNANLAR

[Mecitözü Kazasının Bazı Köylerinde Seyyitlikleri Kaldırılanlar]

Karye-i Dibek

Kubat bin Fatma bint-i Mustafa alâmeti ref-şud bi-ikrâr-ı hod

Nefer: 3

Sin: 15

Açıklakma: Seyitliği men edilen Mustafa kızı Fatma'nın oğlu Kubat.

Kendi ikrarıyla seyitlikten men olunmuştur.

Karye-i Dola

Receb bin Ahmed ahi Kubat el-mezbûr fî-karye-i Dibek alâmeti ref şud

Nefer: 2

Açıklama: Dibek karyesinden Kubat'ın kardeşi Ahmet oğlu Receb'in seyitliğinin men'i.

SÂDÂT-I KAZÂ-İ ZÜNNUNABÂD

[Zünnunabâd Kazası'nın Bayındır Köyü Seyyitleri]

Karye-i Bayındır

Seyyid Bektaş ve Seyyid Şeyh Ali ebnâ-i Seyyid Nurullah ibn-i Seyyid Ali ibn-i Seyyid Carullah ve es-Seyyid Ali ve Seyyid Mehmed ve Seyyid Fazlı ebnâ-i Seyyid Mustafa ibn-i Seyyid Fazlı ibn-i Seyyid Yusuf ahi Seyyid Carullah el-merkûm el-marufu bi's-siyâde min evlâd-ı Seyyid Şeyh Mansur ibn-i es-Seyyid Melik el-meşhur.

Açıklama: Meşhur Seyyit Melik'in oğlu Seyyit Şeyh Mansur'un evlatlarından Seyyit Carullah'ın kardeşi Seyyit Yusuf'un oğlu Seyyit Fazlı'nın oğlu Seyyit Mustafa'nın oğulları

Ve ibn-i ammihim Seyyid Mansur ve Seyyid Mehmed [Seyyit Bektaş ve Seyyit Şeyh Ali'nin amcalarının oğulları Seyyit Mansur ve Seyyit Mehmet]

Ve ebnâ-i ahîhimâ Seyyid Şükrullah ve Seyyid Ömer ve Seyyid Osman ve Seyyid Nurullah ve ibn-i uhtühümâ Şerife Mahbube Seyyid Ebubekir.

ALEMDÂR-I HAZRET-İ NEBEVÎ SUHEYB İBN-İ SİNAN-I RÛMÎ'NİN HAYATI

**Sahâbî, Ebû Yahyâ Suheyb bin Sinân Mâlik
er-Rûmî (ö.38/659)**

Hicretten otuz yıl kadar önce Irak'ın Musul şehri yakınlarında Fırat (veya Dicle) nehri kıyısındaki bir köyde doğdu. Babası Rebîa kabilesinin kollarından Benî Nemir b. Kāsīt'a mensup bir Arap'tır. Asıl adı Umeyre iken sonradan Rumlar tarafından Suheyb diye değiştirilmiş, Hz. Peygamber de ona Yahyâ isminde bir oğlu bulunmadığı halde Ebû Yahyâ künyesini vermiştir. Daha çok Suheyb er-Rûmî (Suheyb-i Rûmî) olarak tanınmaktadır. Onun bu şöhretle tanınmasının sebebi çok küçük yaşta Bizanslılar'ın bölgeye yaptıkları bir saldırıda esir edilmesi ve Bizans topraklarında büyümesidir. Rum kültürüyle yetişen Suheyb gençlik çağında Kelb kabilesi tüccarlarına köle olarak satıldı ve onlar tarafından Mekke'ye götürüldü. Burada Abdullah b. Cüd'ân et-Teymî onu satın aldı ve ardından âzat etti. Hür kaldığı halde memleketine dönmeyen Suheyb bundan sonraki hayatını Abdullah b. Cüd'ân'ın halîfi (müttefiki) olarak Mekke'de sürdürdü. Onun Mekke'ye köle tüccarları tarafından getirilmeyip çok miktarda mal ile Bizans'tan kaçarak geldiği ve Mekke'ye Abdullah b. Cüd'ân'ın halîfi olarak yerleştiği rivayet edilmekteyse de (İbn Abdülber, II, 728) Medine'ye hicreti sırasında müşriklerin kendisine bütün mal varlığını burada elde ettiğini söylemeleri bunun doğru olmadığını göstermektedir.

Resûl-i Ekrem ile henüz peygamber olmadan önce arkadaşlık kuran Suheyb zaman zaman onunla sohbet ederdi. Gizli davet sürecinde İslâm'dan haberdar olunca

Dârülerkam'a giderek İslâmiyet'i kabul etti. O sırada Müslümanların sayısı otuz kişinin biraz üzerindeydi. Müslüman olduğunu açıktan söyleyen ilk yedi kişi arasında yer aldığı ve Mekke'de kendisini koruyacak kabilesi ve nüfuzlu çevresi bulunmadığı için müşriklerin saldırılarına mâruz kaldı. Aşırı derecede dövüldü ve çıplak vücuduna demirden zırh giydirilerek güneşin altında bırakıldı.

Mekke'de çileli bir hayat yaşamasına rağmen Suheyb en son hicret edenlerden biri oldu. Kaynaklarda, Resûl-i Ekrem'in hicret için yola çıkmadan önce Hz. Ebû Bekir'e yanlarına Suheyb'i de almasını söylediği, ancak yolculuk aceleye geldiği için bunun mümkün olmadığı, durumu sabahleyin öğrenen Suheyb'in yol hazırlığını tamamlayarak Hz. Ali ile birlikte yola çıktığı ve Resûlullah'la Kubâ'da bulunduğu belirtilmektedir

Mekke'den ayrılacağı sırada müşrikler yolunu keserek sahip olduğu serveti burada kazandığını söyleyerek Mekke'den bir şey çıkarmasına izin vermediler. O da bütün mal varlığını bırakarak hicret etti. Bunu duyan Hz. Peygamber üç defa, "Suheyb kârlı bir alışveriş yapmıştır" buyurdular.

Bedir, Uhud ve Hendek başta olmak üzere bütün savaşlara katıldı. Medine'de bulunduğu ve sefere çıktığı zamanlarda hep Resûlullah'ın yanında oldu. Hz. Ebû Bekir ve Ömer dönemlerinde onlardan itibar gördü. Hz. Ömer onun sözüne değer verir, kendisine güvenirdi.

Hz. Ömer, vefat etmeden önce devlet işlerini yürütmek ve mescitte namaz kıldırma için onu vekil bıraktı; vefat edince cenaze namazını Suheyb kıldırdı. Üç gün süren halife seçimi ve yeni halifeye biat sürecinde mescidde imamlik görevini ifa etti. Hz. Osman devrinde ortaya çıkan ve Hz. Ali döneminde devam eden fitne olaylarında tarafsız kalmaya ve yatıştırıcı

bir rol üstlenmeye çalıştı. Suheyb, Şevval 38'de (Mart 659) Medine'de vefat etti ve Cennetü'l-bakî'a defnedildi.⁹

Suheyb bin Sinân'nın 669 yılında gerçekleşen İstanbul seferine katıldığı, dönüşte yol güzargâhı üzerinde bulunan Çorum'a uğradığı, burada hastalanarak vefat ettiği, Çorum'un hemen yakınında bulunan Hıdırlık adı verilen mevkie defnedildiği, bugün burada her ne kadar cami ve ziyaret edilen bir türbe bulunuyorsa da bahse konu olan sahabenin Medine'de öldüğünün kesin olarak bilinmesi ziyaret edilen bu yerin sadece bir makam olabileceğini göstermektedir.

9 Mehmet EFENDİOĞLU, TDV İslâm Ansiklopedisi, Suheyb b. Sinân maddesi.

ÇORUM KASABASINDA MEDFÛN ALEMDÂR-I HAZRET-İ NEBEVÎ SUHEYB İBN-İ SİNAN-I RÛMÎ TÛRBESİ İLE CÂMÎ-İ KEBİR'İN RESİM VE PLANLARI

İş bu kasaba şimâlen 12 saat mesâfesinde Osmancık ve garben 9 saat mesâfesinde İskilip ve cenûben 9 saat mesâfesinde Alaca ve şarken 6 saat mesâfesinde Mecitözü 12 saat mesâfesinde Merzifon kazalarıyla mahdûd olup 169 kurâyı ve nefis-i kasaba 44 mahalle ile bir câmi-i kebir ve 23 [adet], minâreli câmi-i şerif, 81 mescid-i şerif ve 10 medrese ve 2 kütüphâne ve 6 hân ve 1100 dükkân ve 3554 İslâm ve 119 Hristiyan hânesi ola. Cemân 3673 hâne ve 135 çeşmesi ve kasaba-i mezkûr, 7455 zükûr müslimi ve 7753 inâs müslimeyi ve 265 zükûr gayr-i müslimi ve 172 inâs gayr-i müslimeyi ve kurâları 15.353 zükûru 13.781 inâsı hâvi olup ebniye-i mirîden bir mekteb-i rüşdiye ve bir musallâ-i hümayun ve bir belediye dairesi ve bir hükümet konağı ve bir telgrafhâne ve bir kırâathâne ve bir adet gayr-i müslim için mabethâne ve haritada gösterildiği bil-mürûr Merzifon'a uğrayarak 22 saat mesâfesinde Samsun sancağı iskelesine müntehi olduğundan ticaretçe oldukça ehemmiyeti vardır. Taraf-ı bâhirü's-şeref-i cenâb-ı pâdişâhiden zahr-ı haritada gösterildiği vechile bir câmi-i şerif inşâ buyurulmuştur.

İş bu kasabanın cenûb-i garb tarafında tıbkı Rami kışla-i hümayun resim ve cesâmetinde nısf kârgir nısf ahşâb bir kışla mevcut olup bir alây piyâde ve bir alây süvarinin istiâbına kâfi olduğu ve derununda bir alây piyâdenin manevrasına müsait talimhâne bulunduğu gibi cenûb tarafındaki kapısı üzerinde bir câmi-i şerif ve mukabilindeki kapısının üzerinde ve yanlarında ümerâ ve zabıtâna mahsus müteaddid daireler mevcuttur. İş bu kışlanın emsâli civarında bulunan elviye

ve kasabalarda yoktur. Yakınında kârgir bir adet cebhânesi ve kasabanın ve satında ve câmi-i kebir nezdinde bulunan hükümet konağı havlusunda bir redif debboyuyla bir de redif dairesi vardır. Ve bu kışlanın mukabilinde asâr-ı atıkadan on beş arşın irtifânda mükemmel duvarlı bir kale mevcut olup derununda bir mahalle ve bir câmi-i şeriif olduğu gibi eyyâm-ı resmiye de mezkûr kale burnu üzerinde bulunan uzun bir adet kavâl top endâh edilir.

Kasaba-i mezkûr arâzisi gayet münbit mahsûldâr olmakla etrafında hemen hiç boş bir mahal olmayıp kâffesi zer edildiği gibi bağ ve meyve bahçeleriyle tezyin edilmiştir. Kasaba ahalisinin ekserisi ticaretle ve kura ahalisi kâmilen ziraatle meşgul oldukları gibi derece-i nihayede misafirperver bulunduklarından ayende ve revendeye it'âm ve taâm ettirip mukabilinde hiçbir habbe kabul etmezler.

Çorum kasabasının harita-i istikşâfiyesidir.

İstikşâf usulüyle maarifet-i acizânemle ahz ve tersim kılınmıştır.

9 Temmuz 1307 (21 Temmuz 1891)

Bahr-i Siyâh Boğazı İnşaat İstihkâm Komisyonu azasından

Yüzbaşı Ömer bin Osman

Referans: Osmanlı Arşivi PLK.P (Plan-Projeler Fonu)

Tarih: 9 Temmuz 1307 (21 Temmuz 1891) 1309.Z.12 (8 Temmuz 1892)

Dosya: 785

Referans: Osmanlı Arşivi PLK.P (Plan-Projeler Fonu)
Tarih: 9 Temmuz 1307 (21 Temmuz 1891) 1309.Z.12 (8 Temmuz 1892)
Dosya: 785-1

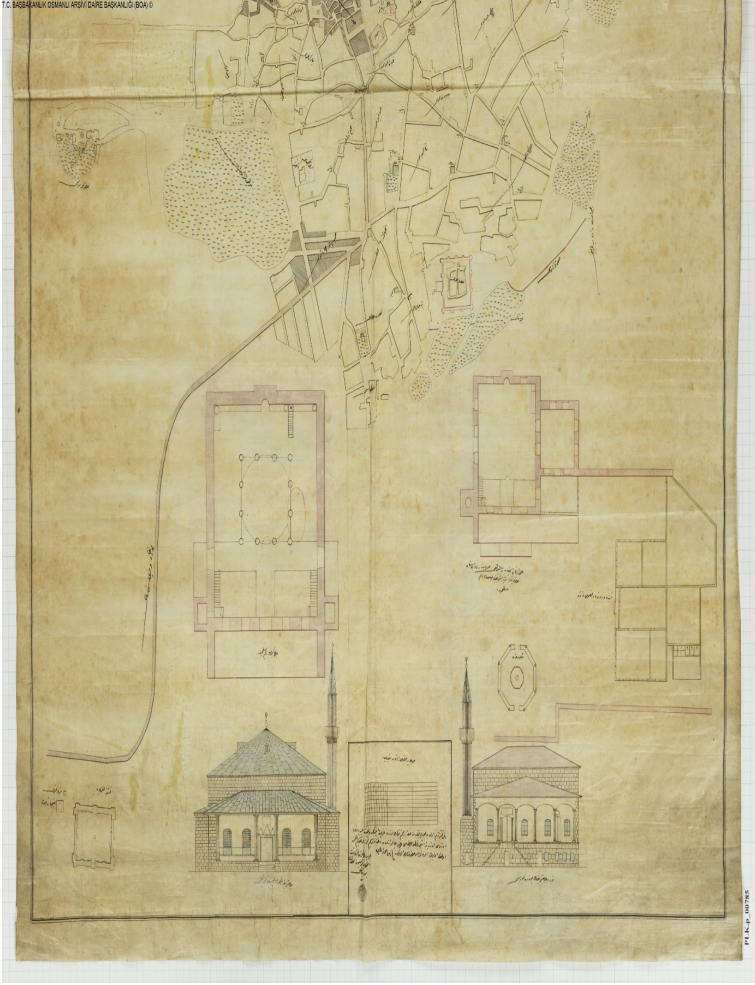
T.C. BAĞKARLIK OSMANLI ARŞİVİ DARE BAŞKANLIĞI (BÖLGE)

Referans: Osmanlı Arşivi PLK.P (Plan-Projeler Fonu)

Tarih: 9 Temmuz 1307 (21 Temmuz 1891) 1309.Z.12 (8 Temmuz 1892)

Dosya: 785-2

Referans: Osmanlı Arşivi PLK.P (Plan-Projeler Fonu)

Tarih: 9 Temmuz 1307 (21 Temmuz 1891) 1309.Z.12 (8 Temmuz 1892)

Dosya: 785-3

ÇORUM KASABASI HARİTASI İLE SUHEYB İBN-İ SİNAN-I RÛMÎ TÜRBESİ PLAN VE RESİMLERİ

İş bu kasaba şimâlen on iki saat mesâfesinde Osmancık ve garben dokuz saat mesâfesinde İskilip ve yirmi dört saat mesâfesinde Kengiri (Çankırı) ve cenûben dokuz saat mesâfesinde Alaca nahiyesi ve şarken altı saat mesâfesinde Mecitözü on iki saat mesâfesinde Merzifon kazalarıyla mahdûd olup ve nefsi-i kasaba 45 mahalle ile 3554 İslâm ve 119 Hristiyan olarak cemân 3673 hâne ve 1.100 dükkân ve vasıta-i kasabada bir câmi-i kebir ve 23 [adet], minâreli mescid-i şerif, sekiz medrese ve 2 kütüphâne ve üçü çifte biri tek olarak dört hamam ve 135 çeşme-yi harât ve 7753 inâs-ı müslimeyi ve 265 zükûr gayr-i müslim ve 172 inâs-ı gayr-i müslime ki cemân, 15645 nüfusu hamil olup ebniye-i miriyeden haritada görüldüğü üzere kasabanın cenûb-i garb tarafında Yozgat ve Kayseri şosesi derununda mükemmel bir kışla-i hümayun bir cebhâne ve bir karakolhâne ve asr-ı celîl-i cenâb-ı hilâfetpenâhide müceddeden inşa olunmuş askere ve hükümet dairesi deposunun civarında rüşdiye ve telgrafhâne olduğu gibi Yozgat ve Kayseri şosesi kasabanın vasatından bi'l-mürûr Merzifon'a uğrayarak otuz iki saat mesâfesinde bulunan Samsun iskelesine müntehi olduğundan ticaretçe ehemmiyet- fevkaladesi vardır. Kasabanın garb tarafında Hıdırlık nâm mahal-i mürtefide eazz-i ashâb-ı kiramdan Alemdâr-ı sâni hazret-i fahr-i kainât Süheyb-i Rûmî bin Sinan radiye anhü'l-mennân hazretleri medfûn bulunduklarından taraf-ı müstecmiu'l-mecdi ve's-şeref hazret-i pâdişâhiden haritanın zîrinde lâm ve mim şeklinde ve bir tarz-ı dilnişinde müceddeden bir türbe ve bir câmi-i şerîf ve züvvâra mahsus

daire ve bir şâdırvân inşasıyla ahali-i belde bu yüzden dilsîr-i niam ve eltâf-ı bahr-ı mesâr buyurulmuştur.

Vatan-ı kemterânem olan Çorum kasabasına sıla-i rahim etmek üzere azimet eylediğimden heyet-i belediyesinin arzusu üzerine iş bu bir kıta haritası taraf-ı çâkerânemden ahz ve tersim kılınarak takdim kılınmış olmakla ol bâbta emr ü fermân hazret-i menlehü'l emrindir.

Tarih: 26 Haziran 1308 (8 Temmuz 1892)

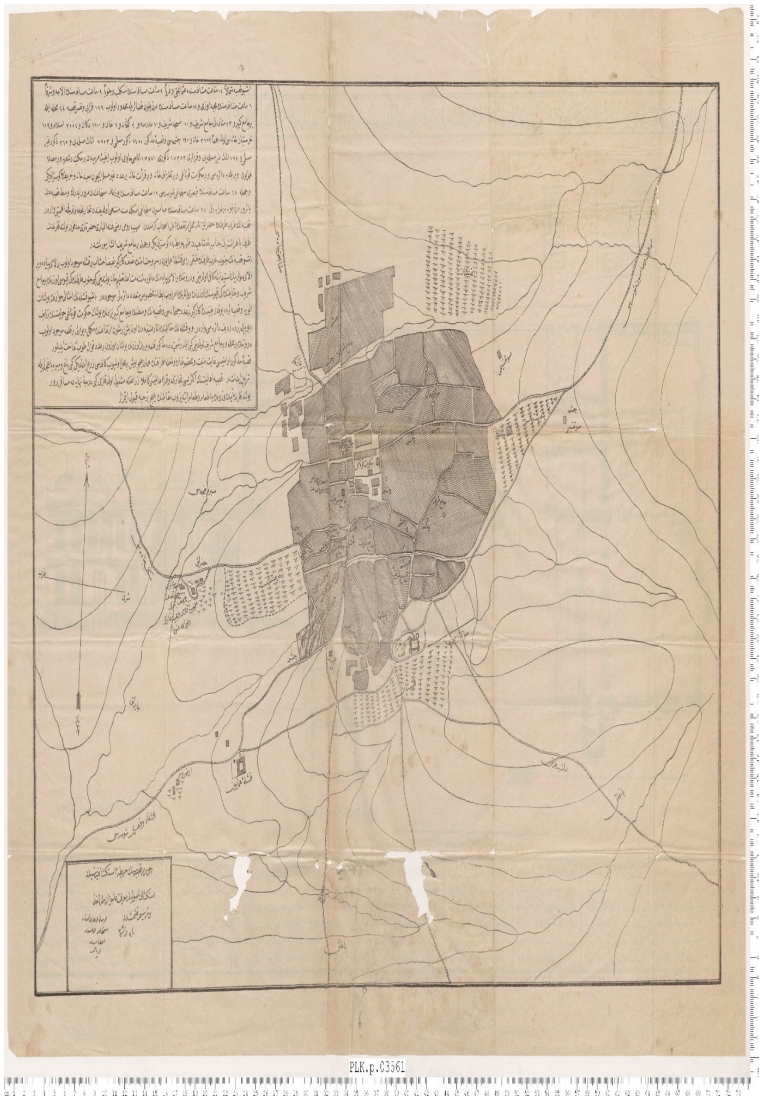
**Bahr-i Siyâh Boğazı İnşaat İstihkâm
Komisyonu azasından**

Yüzbaşı Ömer bin Osman

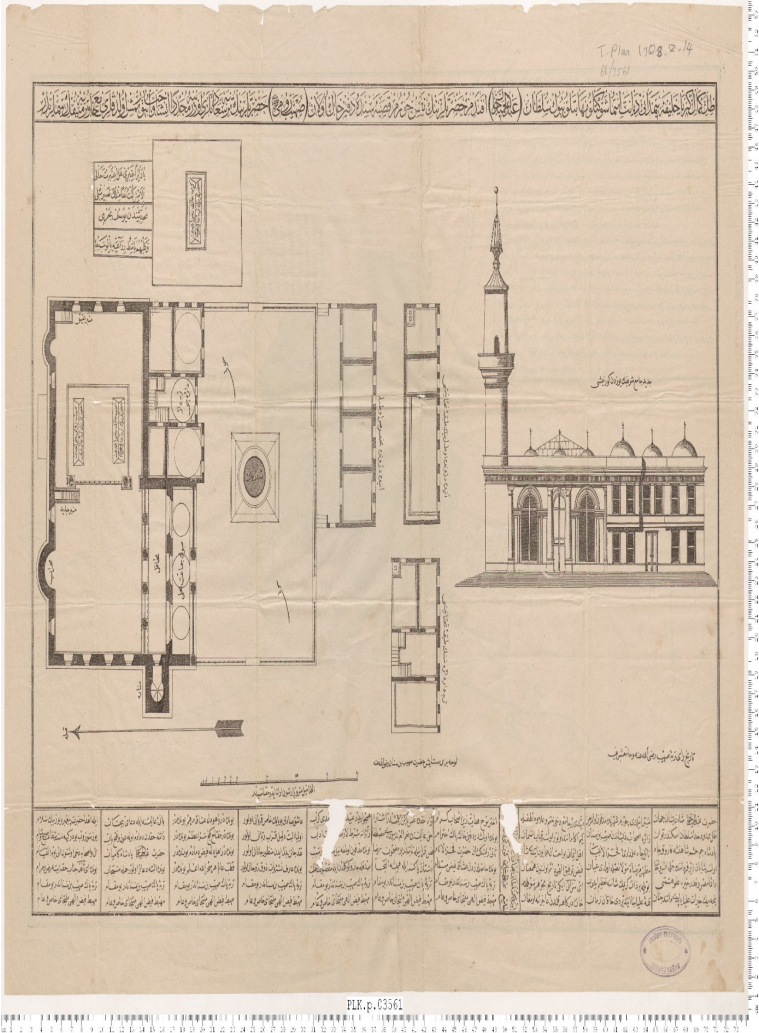
Referans: Osmanlı Arşivi PLK.P (Palan-Projeler Fonu)

Tarih: 26 Haziran 1308 (8 Temmuz 1892) 1308.Z.14 (21 Temmuz 1891)

Dosya: 3561

Referans: Osmanlı Arşivi PLK.P (Palan-Projeler Fonu)
Tarih: 26 Haziran 1308 (8 Temmuz 1892) 1308.Z.14 (21 Temmuz 1891)
Dosya: 3561-1

Referans: Osmanlı Arşivi PLK.P (Palan-Projeler Fonu)

Tarih: 26 Haziran 1308 (8 Temmuz 1892) 1308.Z.14 (21 Temmuz 1891)

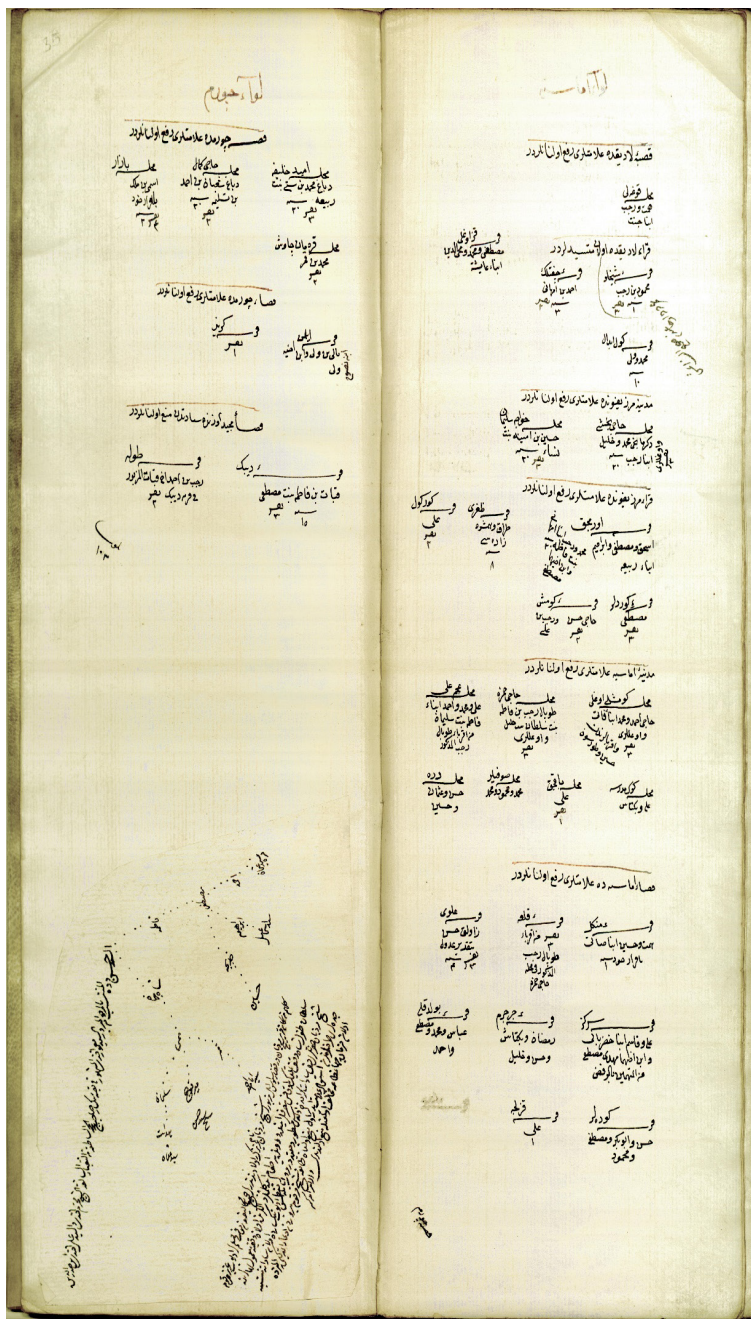
Dosya: 3561-2

FAYDALANILAN KAYNAKLAR

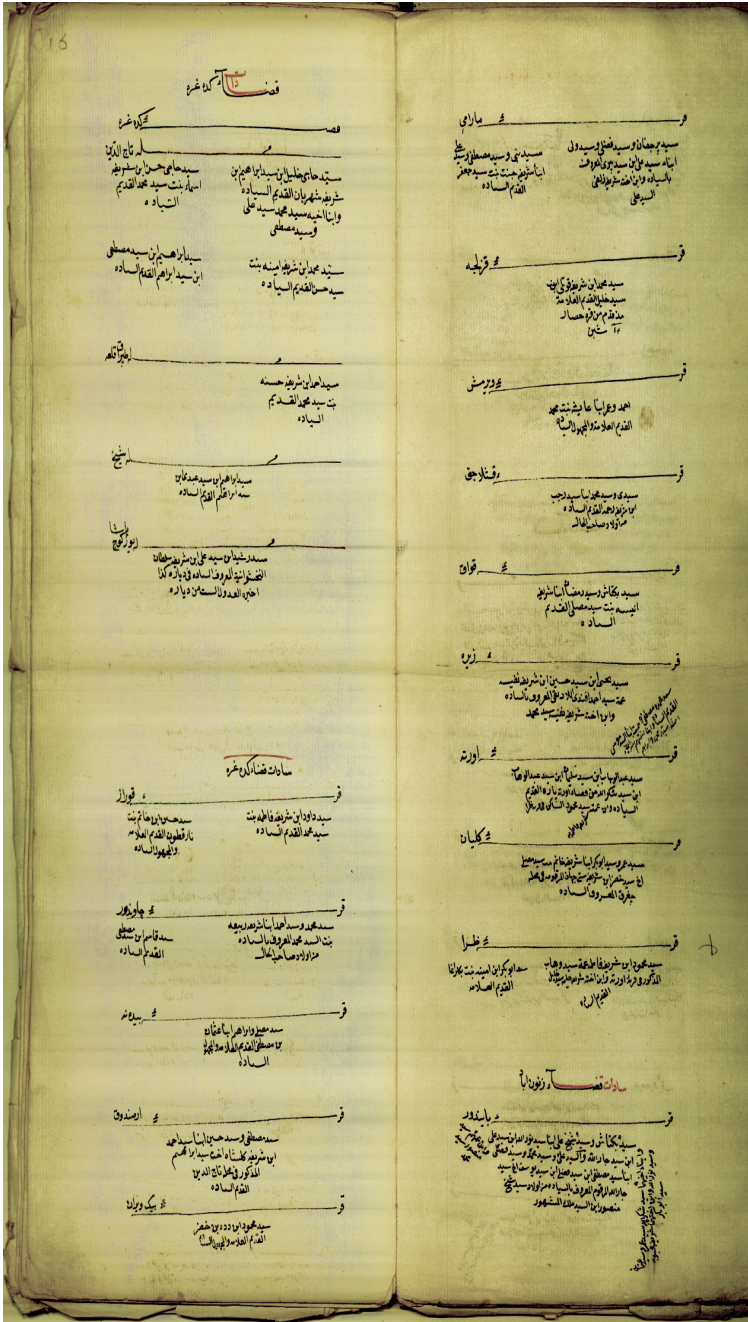
1. Osmanlı Arşivi, İSTM.MŞH.DFT.1.d/94 Numaralı Nakibüleşrâf Defteri
2. Osmanlı Arşivi, İSTM.MŞH.DFT.1.d/95 Numaralı Nakibüleşrâf Defteri
3. Pakalın, Mehmet Zeki, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, cilt, II, shf-647, Milli Eğitim Basımevi-İstanbul 1983
4. Buzpınar, Prof. Dr. Tufan, TDV İslâm Ansiklopedisi, İstanbul-2006, cilt, 32, shf, 322-324
5. Küçükaşçı, Mustafa Sabri, TDV İslâm Ansiklopedisi'nin 2009-İstanbul, cilt, 37, shf, 40-43
6. A. {DVN.SMHM.d,118/1729, (Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Mühimme Defteri), tarih, 1124.S.10
7. BEO (Başbakanlık Osmanlı Arşivi), Bâb-1 Ali Evrak Odası, 3891/291768,tarih, 1329.Ca.9
8. BEO (Başbakanlık Osmanlı Arşivi), Bâb-1 Ali Evrak Odası, 497/37270, tarih, 1312.R.18
9. BEO (Başbakanlık Osmanlı Arşivi), PLK.P (Plan-Projeler Fonu), Dosya: 785
10. BEO (Başbakanlık Osmanlı Arşivi), PLK.P (Plan-Projeler Fonu), Dosya: 3561

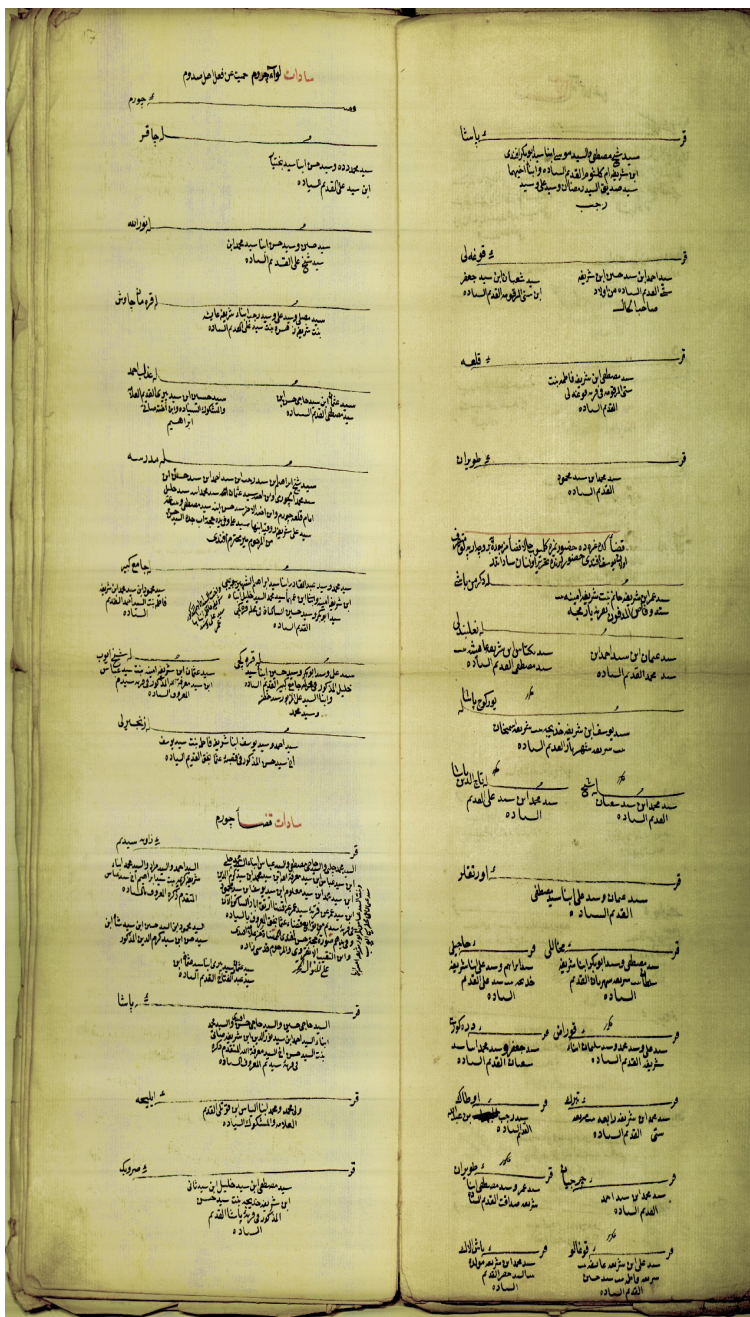
EKLER

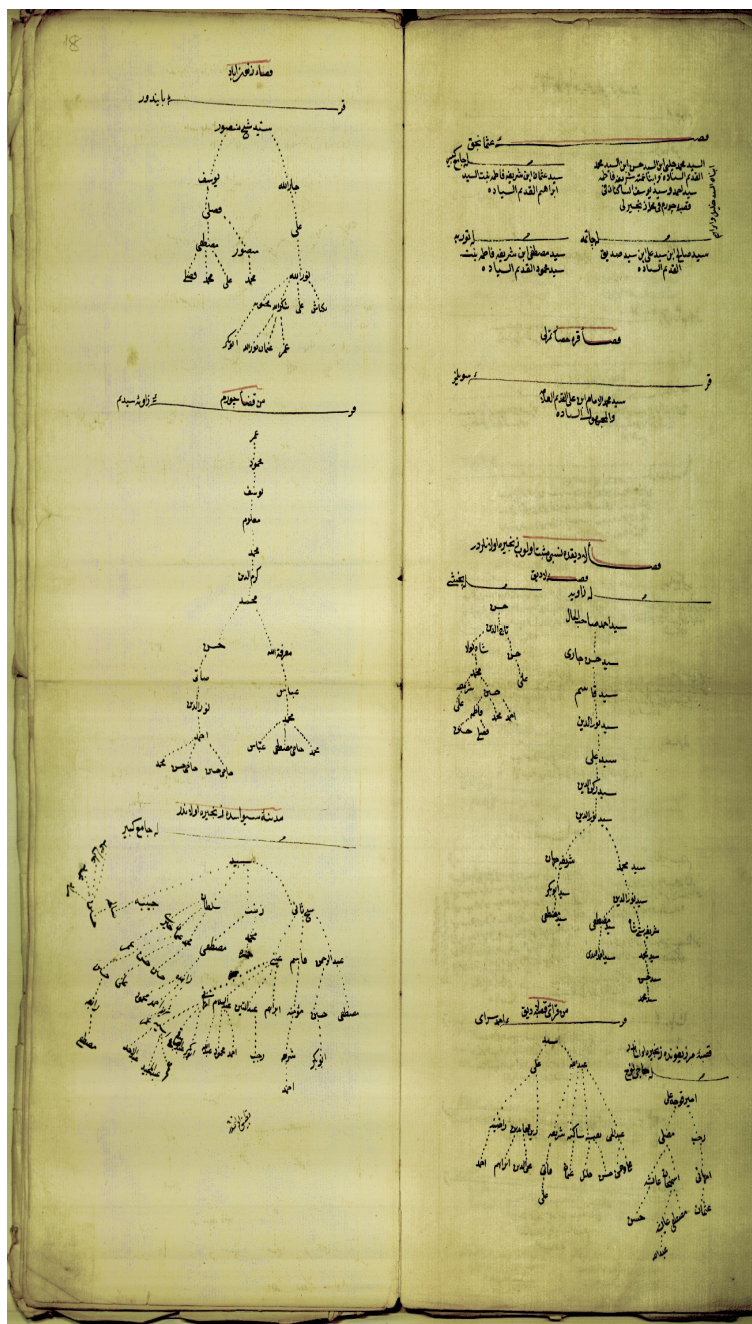

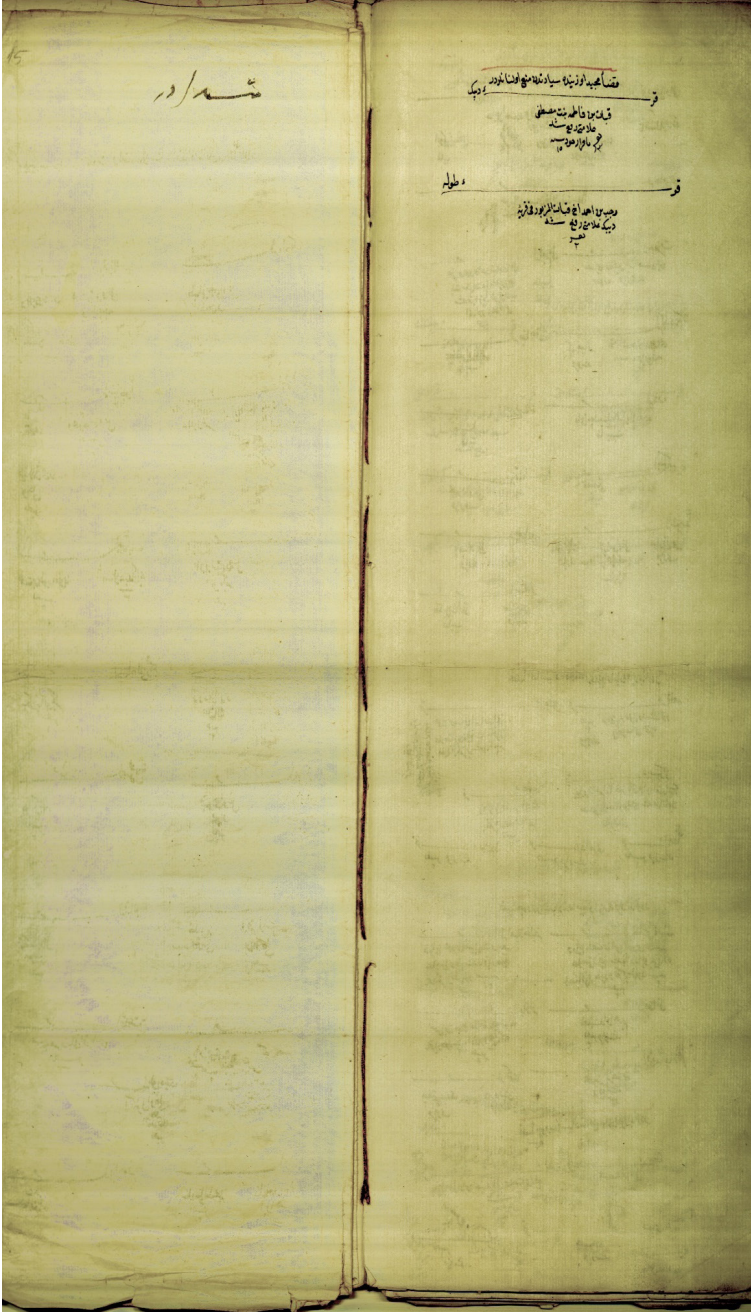

TC BASKINLIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DİJİTAL KÜTÜPHANE

